

[ftm.nl](https://www.ftm.nl)

Mythes en waarheden over geldschepping: Geld komt uit het niets FTM

Thomas Bollen

7-9 minuten

Het toekomstscenario van een volgende kredietcrisis is nog altijd springlevend. Het is daarom belangrijker dan ooit om te discussiëren over het fundament van ons financieel stelsel: geld. Daarom op FTM een serie artikelen over de mythes (en waarheden) rondom geldschepping, om zo tot de kern van het debat te komen. Vandaag: waar komt geld vandaan?

Geld is vertrouwen. Geld is macht. Geld is een ruilmiddel. Geld is een opslag van waarde en een rekeneenheid. Geld is van alles, dat staat buiten kijf.

Nu is er over geld meer geschreven dan je tijd hebt om te lezen. En om je die tijd te besparen – want tijd is ook geld – publiceren we op FTM een aantal (korte) artikelen over de meest hardnekkige geldmythes. Het is een poging, naar aanleiding van de levendige discussies in het '[Van wie is ons geld?](#)'-dossier, om een aantal frequente misverstanden weg te nemen en dilemma's bloot te leggen. Ook willen we ieder geval inzichtelijk maken vanuit welke invalshoek FTM het gelddebat benadert. Deze serie kan zo een referentiekader vormen voor de discussie: hoe kunnen we ons

geldstelsel verbeteren?

De mythe (of waarheid) van vandaag: 'Geld komt uit het niets'.

Het gelddebat

Het gelddebat is in Nederland (mede) op gang gebracht door [Stichting Ons Geld](#). Met een grote handtekeningenactie — meer dan 120.000 handtekeningen — wisten zij het onderwerp geldcreatie op de politieke agenda te zetten. Na het Kamerdebat in maart 2016 heeft De Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (WRR) de opdracht gekregen om de verschillende aspecten van geldschepping en mogelijke alternatieven en verbeteringen te [onderzoeken](#).

(Het grootste deel van ons geld wordt gecreëerd door commerciële banken

Stichting Ons Geld streeft naar een eerlijker geldsysteem dat in dienst staat van de samenleving. Het gedachtegoed van Ons Geld is gebaseerd op dat van de Britse zusterorganisatie [Positive Money](#): zij vragen aandacht voor de machtige rol van commerciële banken in het geldscheppingsproces. Samen met [22 andere organisaties](#) over de hele wereld voeren ze campagne om geldcreatie onder publiek bestuur te plaatsen.

In tegenstelling tot wat veel mensen denken, zijn het niet overheden die de meeste euro's in omloop brengen. Geld wordt evenmin gedekt door fysiek goud of zilver in een kluis. Het grootste deel van ons geld wordt gecreëerd door commerciële banken – z gezegd: 'uit het niets'. Maar hoe werkt dat dan? En komt geld ook echt 'uit het niets'?

Chartaal geld

Toen munten nog uit goud en zilver werden geslagen, bepaalde de waarde van het materiaal ook de waarde van het geld. Bij onze hedendaagse euro's is het getalletje op het biljet echter vele malen groter dan de waarde van het papier waarop het gedrukt staat. Je zou dus kunnen stellen dat met het aanzwengelen van de geldpers 'waarde uit het niets wordt gecreëerd.'

Het chartale oftewel cashgeld, te weten de munten en bankbiljetten die de centrale bank — met de Nederlandse Staat als enige aandeelhouder — in omloop brengt, vormt echter nog maar [8,7](#) procent van de totale geldhoeveelheid.

"Semantiek speelt een prominente rol in deze discussie"

Digitaal geld

De uitspraak 'geld komt uit het niets' refereert tegenwoordig dan ook vooral naar de 'spreekwoordelijke geldpers waarmee die andere 93 procent van ons geld op digitale wijze door (commerciële) banken wordt gecreëerd. 'Uit het niets' — of eigenlijk door een boekhoudkundige transactie: er worden wat cijfertjes in computers getikt en op 'magische wijze' is er nieuw geld geschapen. Met de opkomst van zogeheten cryptocurrencies, waarvan er momenteel bijna iedere week een nieuwe verschijnt, is dit zowaar nog meer van toepassing.

Nu vallen sommige economen over de woordkeuze 'uit het niets.' Fontys-docent [Ewoud Jansen](#), met wie ik eerder op FTM discussie voerde over de (ongelukkig) gekozen metafoor '[valsemunterij](#)', is zo iemand. Jansen schreef zelfs een boekje genaamd 'Geld, schuld & banken'; daarin stelt hij dat Stichting Ons Geld een misleidende

weergave geeft van het geldstelsel.

Semantiek speelt een prominente rol in deze discussie. De metafoor 'uit het niets' sluit (net als valsemunterij) inderdaad niet naadloos aan op de werkelijkheid, zoals wel vaker het geval is met beeldspraak. Jansen draagt in deze discussie een belangrijk punt aan: om geld te scheppen heeft de (commerciële) bank een tegenpartij nodig die een lening afsluit. Tegenover het nieuwe geld staat namelijk ook een schuld.

Digitale geldschepping en bijbehorende schuldcreatie gaat als volgt in zijn werk: als je een lening van duizend euro afsluit bij de bank, dan schrijft de bank een tegoed van duizend euro op jouw rekening bij. Aan de andere kant van de bankbalans wordt genoteerd dat jij de bank nog duizend euro verschuldigd bent. De bank leent aan jou geen bestaand geld van andere spaarders uit, maar creëert zo nieuw geld.

Er hoeft niemand af te dalen in een goudmijn en er komt geen drukpers aan te pas

Wanneer iemand zijn lening aflost, gebeurt het tegenovergestelde: het geld verdwijnt uit de economie en wordt zo ook weer even gemakkelijk vernietigd. Het is dus niet zo dat banken nieuw geld voor zichzelf maken en dat naar hartenlust kunnen uitgeven. Het geleende (nieuwe) geld staat immers ter beschikking aan de rekeninghouder, en niet aan de bank.

Maar dat commerciële banken voor geldcreatie ook een tegenpartij nodig hebben, maakt de uitdrukking 'geld wordt uit het niets gecreëerd,' niet meteen onwaar. Met enkele muisklikken scheppen banken nieuw geld; er hoeft niemand af te dalen in een goudmijn en er komt geen drukpers aan te pas. De woorden 'uit het niets' zijn

alleen lichtelijk overdreven: er is wel degelijk een digitale boekhouding voor nodig.

Wie hebben er profijt van geldcreatie door het opstrijken van de zogenaamde geldscheppingswinst? Die vraag zal het onderwerp vormen voor het volgende artikel in deze reeks.

Over de auteur

Thomas Bollen

Gevolgd door 336 leden

Onderzoekt als financieel econoom de 'economische religie' om nuttige inzichten van dogma's te scheiden.

Lees meer

Volg deze auteur

Dit artikel zit in het dossier

Van wie is ons geld?

Gevolgd door 553 leden

Waarom is de creatie van geld in handen van – particuliere – banken? En moet dat altijd gepaard gaan met schuld? Ofwel: kunne...

Lees meer

Volg dossier